

4. Ващенко В. С. Стилiстичнi явища в українськiй мовi / Василь Семенович Ващенко. – Харкiв : Вид-во ХДУ, 1958. – Ч. 1. – 228 с.
5. Грибанов Б. Т. Человека победить нельзя : Эрнест Хемингуэй. Фиеста (И восходит солнце). Прощай, оружие! Старик и море. Рассказы [Электронный ресурс] / Б. Т. Грибанов. – М. : Художественная литература, 1988. – Режим доступа : http://www.russofile.ru/articles/article_21.php
6. Зимнухова С. А. Безглагольные эллиптические конструкции в их соотношении с грамматическим строем языка культур : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.19 “Теория языка” / С. А. Зимнухова. – Барнаул, 2011. – 19 с.
7. Казакова Т. А. Художественный перевод. Теория и практика / Тамара Анатольевна Казакова. – СПб. : ООО “ИнЪязиздат”, 2006. – 544 с.
8. Крутько Т. В. Еліпсис як засіб досягнення компресованості рекламних текстів / Т. В. Крутько // Питання сучасної науки і освіти : [тези доповідей Восьмої Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 12-14 липня 2012 р.]. – К. : ТОВ “ТКх Меганом, 2012. – С. 53–55.

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА

9. Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 686 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

10. Хемінгуей Е. Прощай, зброе ; За річкою, в затінку дерев : Романи / Ернест Хемінгуей ; [пер. з англ. В. Митрофанов, К. Сухенко, Н. Тарасенко]. – К. : Дніпро, 1985. – 432 с.
11. Hemingway E. A Farewell to Arms / Ernest Hemingway. – L. : Campbell, 1993. – 320 p.
12. Hemingway E. Across the river and under the tree [Електронний ресурс] / Ernest Hemingway. – Режим доступу : www.booklib.ru.

ВИБІР НАРОДНОРОЗМОВНОЇ ЛЕКСИКИ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ПСАЛТИРЯ І. ПУЛЮЯ ТА І. ОГІЄНКА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

МОРОЗ Т. В.

Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області

Тексти українських біблійних перекладів, що були виконані в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст., становлять надзвичайно важливе джерело як для вивчення історії формування словникового складу літературної мови цього періоду, так і для з’ясування індивідуального внеску того чи іншого письменника в розбудову її стилевих можливостей. Варто зауважити, що лексичні особливості біблійних текстів перебувають у безпосередньому зв’язку із загальними тенденціями розвитку української літературної мови кінця ХІХ – початку ХХ століття.

Сучасний етап розвитку української науки засвідчує підвищений інтерес до історії перекладів українською мовою книг Святого Письма в цілому (В. Антофійчук, І. Бетко, М. Малюк, С. Самбірський, В. Сарбей, Є. Сверстюк, В. Сулима, О. Рокіцький, М. Тимошик) та до проблем історії становлення і розвитку конфесійного стилю української літературної мови (В. Німчук, Н. Бабич, Н. Дзюбишина-Мельник, Л. Шевченко, В. Задорожний), мовно-стильових особливостей текстів Святого Письма та їх зв'язку зі стильовими нормами сучасної української літературної мови (О. Горбач, В. Німчук).

Мета статті – на матеріалі перекладів Псалтиря українською мовою, здійснених І. Пулюєм та І. Огієнком, виконати зіставний аналіз тих самих контекстів щодо збіжності / розбіжності у використанні народнорозмовної лексики, визначивши при цьому особливості індивідуального підходу перекладачів у виборі тих чи інших лексичних засобів. Дослідження в такому ракурсі мови самих перекладів, її якості, зв'язку з писемно-книжною традицією та народнорозмовними джерелами вже виконувались і дозволити зробити відповідні висновки [1; 2; 5], що зайвий раз підкреслює актуальність, науково-теоретичне значення і практичну цінність.

Для аналізу обрано лексичні одиниці з українських перекладів Псалтиря І. Пулюя та І. Огієнка. Лексикографічну базу дослідження становлять відомі праці української лексикографії, зокрема “Словник української мови: в 11-ти т.”, “Словник синонімів української мови : в 2-х т.” та “Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.”.

Зіставлення народнорозмовної лексики в українських перекладах Псалтиря, використаної І. Огієнком – з одного боку та І. Пулюєм – з іншого, дозволяє побачити, що ряд лексем та пов'язаних із ними зворотів, які вжито у Пулюєвому перекладі, за сучасними нормами української літературної мови вважаються діалектними чи розмовними. Саме такі одиниці в Огієнковому, орієнтованому на норми сучасного слововжитку, не спостерігаємо. Цей факт можна пояснити загальною настановою перекладача враховувати ті зміни, що відбулися в лексико-семантичній системі української мови станом на початок ХХ ст. Так, І. Огієнко прагнув унормувати мову власного перекладу відповідно до тогочасних літературних норм, І. Пулюй же – використовував народнорозмовне джерело лексики, порівн.:

Контекст із перекладу І. Огієнка	Контекст із перекладу І. Пулюя
<i>Невелике число</i> Тоді їх було невелике число , нечисленні були та приходьки на ній (Ів Ог, с. 606);	<i>Горстка</i> Як була їх ще мала горстка , дуже мала, а між ними чужі (Пс 105:12);
<i>Спадицина</i> Частки припали для мене в хороших місцях, і гарна для мене спадицина моя (Ів Ог, с. 547);	<i>Займаньщина</i> Межі мої у тишних країнах; наслідде гарне моя займаньщина (Пс 16:6);
<i>Завіса</i> Зодягає Він світло, як шати, небеса простягає , немов би завісу (Ів Ог, с. 604);	<i>Плахта наметна</i> Ти світлом , як шатою , покритися, розіпняв небеса, як плахту наметну (Пс 104: 2);

Приказка	Приповідка
За одержу надів я верету, – і за приказку став я для них (Ів Ог, с. 583);	Надів я волосінницю, і стався їм приповідкою (Пс. 69, в.11);
Спрага, спрагнений	Смага
Голодні та спрагнені , і в них їхня душа омлівала. Ними дикі осли гасять спрагу свою (Ів Ог, с. 608);	Терплючи голод і смагу , вони томилась душею. Дикі ослята гасять смагу свою (Пс 107: 5).

Як бачимо, порівняльна характеристика тих самих контекстів Псалтиря у перекладах І. Огієнка та І. Пулюя показала приклади неоднакового використання іменників народнорозмовного джерела. Так, І. Огієнко на позначення невеликої кількості людей вживає іменник **число** – “кількість кого-, чого-небудь”, що у “Словнику української мови” маркується як *розм.* З посиланням на контексти з творів М. Коцюбинського, Г. Хоткевича, О. Корнійчука, О. Гончара (СУМ, XI, с. 330). У перекладі І. Пулюя вжито лексему **горстка** – *перен.* “невелика кількість кого-, чого-небудь” (СУМ, II, с. 138; контекст із творів М. Коцюбинського). Зауважмо, що в такому ж значенні цей церковнослов’янський за походженням іменник уживався і в українській літературній мові XVI – першої половини XVII ст.: **горсть**, **горъсть**, **гръсть** (*цсл. гръсть*) – “нелика кількість чого-небудь, пригорща, жменя” (СЛУМ, 7, с. 39; ілюстративні контексти з пам’яток XVII ст., а також із “Лексикону латинського” Є. Славинецького).

На позначення спадку, що переходить із покоління в покоління, І. Огієнко використовує лексему **спадщина** – “майно і т. ін., що переходить після смерті його власника до іншої особи” (СУМ, IX, с. 483; контексти з творів І. Франка, З. Тулуб); І. Пулюй віддає перевагу іменникові **займаницина** – “земельна власність, придбана правом першого” (*ju rīmo ossuracīonis*), що належить до староукраїнської спадщини, зокрема до козацького лексикону. Так, у романі П. Куліша “Чорна рада” читаємо: *Благослови, пане гетьмане, заняті займаницину!* – *Та й займе, скільки око займе, степу, гаїв, сіножатей, рибних озір, і вже це його родова земля* (Сл. Гр., 2, с. 43). “Словник української мови” наводить контексти, що відображають ту ж таки козацьку або фольклорну тематику: *На Січі добре козакувати, а на займаницині хліб робити!* (з творів Панаса Мирного) (СУМ, III, с. 133).

Для порівняння небесного простору І. Огієнко вживає загальноживаний іменник **завіса** – “велике полотнище для закривання просвіту в чому-небудь або для приховання, відгородження кого-, чого-небудь” (СУМ, III, с. 51; контексти з творів Лесі Українки, В. Кучера, С. Скляренка), І. Пулюй знову ж таки вдається до народнорозмовної лексики, використовуючи слово **плахта** – “покривало чи килим з картатої тканини” (СУМ, VI, с. 571; контексти з творів А. Головка, О. Бойченка).

Лексичні значення іменників **приказка** – “поширений у мові влучний, часто римований вислів, близький до прислів’я, але без властивого прислів’ю повчального змісту” (СУМ, VII, с. 631; контексти з творів І. Нечуя-Левицького, М. Коцюбинського, М. Рильського) і **приповідка** – “жартівливий вислів

переважно у віршованій формі; те саме, що приказка” (СУМ, VII, с. 714; контексти з творів І. Франка, М. Ірчана), а також *спрага* – “сильне бажання пити” (СУМ, I, с. 268; контексти з творів І. Франка, І. Цюпи, М. Трублаїні) та *смага* – “сильне бажання, пити; спрага” (СУМ, IX, с. 390; контексти з творів І. Манжури, І. Нечуя-Левицького) – виглядають тотожними. Тобто, в обох випадках йдеться про паралельне використання перекладачами синонімічних ресурсів української літературної мови. Так, “Словник синонімів української мови” до слова *приказка* (поширений у мові влучний вислів) наводить ряд синонімів: *примовка, приповідка, приповістка, приповість, поголоска розм., пославка розм., поговорка розм., приклад заст., поговорка заст., прикладка діал., примівка діал.*, серед яких іменник *приповідка*, якому надав перевагу І. Пулюй, маркується як *розмовний*, а ілюстративний контекст наведено з творів І. Франка: “*Нанявся – продався*” – каже *приповідка*. Стрижневим компонентом, тобто таким, що немає додаткових семантико-стильових навантажень, цього синонімічного ряду виступає іменник *приказка*, що й підтверджується контекстом з твору Ю. Яновського: *Тут без чарки не розбереш, – повторив ланковий свою приказку* (ССУМ, 2, с. 409). Щодо слів *спрага* і *смага*, то ці синоніми також співвідносяться як семантико-стилістичні, зокрема, до загальноновживаного іменника *спрага* (сильне бажання, потреба пити) подано ряд слів зі стильовою позначкою *діал.*: *жага, смага, згага, жада*. Ілюстративні контексти до них наведено з творів письменників – вихідців із різних частин України, напр., у М. Коцюбинського: – *У роті сохло, душа просила хоч закропитись, хоч раз ковтнути, хоч умочити уста, сухі од смаги*; у А. Кримського: – *От що, Захаре: візьми оцього семигривеника та бігай до бровару за тивом. В горлі мені така згага* (ССУМ, 2, с. 670). Як бачимо, в обох випадках І. Огієнко додержується власної стилістичної настанови – залучати до мови перекладу загальноновживану, без додаткових конотативних компонентів, лексику. І. Пулюй, навпаки, широко використовує народнорозмовне джерело лексики української літературної мови.

Спостереження за вибором і залученням дієслівної народнорозмовної лексики до мови власних перекладів Псалтиря також виявляє приклади відмінного слововжитку між перекладачами, зокрема:

Контекст із перекладу І. Огієнка	Контекст із перекладу І. Пулюя
Понищити <i>А в Своім милосерді понищ моїх ворогів</i> (Ів Ог, с. 629);	Вигубити <i>А по милості твоїй вигуби ворогів моїх</i> (Пс 143: 12);
Вигубити <i>І вигуби всіх, хто ненавидить душу мою</i> (Ів Ог, с.629);	Занапастити <i>І гнобителів душі моєї занапасти</i> (Пс 143: 12);
Перебувати в наметі <i>Господи, хто може перебувати в наметі Твоїм?</i> (Ів Ог, с. 546);	Домувати <i>Хто буде домувати на сьвятій горі твоїй</i> (Пс 15: 1);

<p>Підітнути уста Нехай підітне Господь уста облесливі (Ів Ог, с. 545);</p>	<p>Заціпити уста Господь заціпить усі уста льстиві (Пс 12: 3);</p>
<p>В'янути (про око) Моє око зів'яло з печалі, постаріло через усіх ворогів моїх (Ів Ог, с.542);</p>	<p>Западатися (про лице) Лице моє запалось од смутку (Пс 6: 7);</p>
<p>Крушити зуби Устань же, о Господи! Спаси мене, Боже мій, бо Ти раниш усіх ворогів моїх в щоку, зуби грішникам крушиш! (Ів Ог, с.541);</p>	<p>Трощити зуби Встань, Господи, спаси мене, мій Боже! бо ти розбивав щелепи ворогів моїх, ти трощив зуби беззаконним (Пс 3: 7).</p>

Як можна помітити з наведених контекстів, загальною рисою перекладу І. Огієнка є перевага міжстильових лексем, у значенні яких практично не виявляються конотативні компоненти. Так, наприклад, дієслово **понищити** – “знищити багатьох, багато чого-небудь” (СУМ, VII, с. 162; контексти з творів І. Муратова, О. Довженка, Лесі Українки) перебуває у синонімічних зв'язках із дієсловом **вигубити** – “знищити, умертвити всіх або багатьох” (СУМ, I, с. 380; Укр. казки, легенди, контекст із творів І. Ле). В наступному прикладі дієслова **вигубити** і **занапастити** – “заподіяти смерть, призвести до загибелі” (СУМ, III, с. 227; Укр. казки, легенди, контексти з творів Т. Шевченка, Г. Квітки-Основ'яненка, Л. Глібова, О. Гончара) співвідносяться як семантико-стилістичні синоніми.

Дієслово **перебувати** – “бути, міститися, розташовуватися де-небудь” (СУМ, VI, с. 131; контексти з творів С. Коваліва, М. Шеремета) перебуває у певному семантичному протиставленні до слова **домувати** – “сидіти дома, проводити час дома” (СУМ, II, с. 366; контексти з творів І. Нечуя-Левицького, А. Головка), оскільки в лексичному значенні дієслова **перебувати** не міститься вказівки на місце перебування, як це впливає зі значення дієслова **домувати**, тобто “перебувати дома”.

За відомостями “Словника української мови” дієслово **підітнути** – *перен.* “позбавити сили, пружності, примусити згинатися, підгинатися” належить до дієслів вибіркової сполучуваності й поєднується з іменниками ноги, коліна: *Жах підтинає ноги* (СУМ, VI, с. 514). І. Огієнко використовує це дієслово у поєднанні з іменником *уста* – **підітнути уста**, що виглядає стилістично не зовсім виправданим. Інше дієслово **заціпити** – “щільно стуляти (зуби, уста і т. ін.)”, вжите у тексті Пулюєвого перекладу, виразно виявляє сполучуваність з відповідними іменниками, напр., у І. Франка: *аж зуби заціплює*; у М. Черемшини: *заціпила уста* (СУМ, III, с. 398).

Наступні пари порівнюваних контекстів виявляють цікаві семантико-стилістичні спостереження. Так, на позначення печалі і смутку І. Огієнко використовує дієслово **в'янути** у поєднанні з невластивим для нього іменником *око* – **око зів'яло**. У “Словнику української мови” це дієслово має значення: 1. “утрачати свіжість, пружність; ставати зморшкуватим, кволим (про людське тіло)”, порівн. у А. Шияна: *почне в'янути її молода краса*; 2. *перен.* “поступово

втрачати фізичну силу; марніти, слабнути”, порівн. У Т. Шевченка: *Чого в’янеш, моя доню?* у І. Нечуя-Левицького: *почала моя Одарка в’янути // завмирати (про серце)*, порівн. в укр. ліричній пісні – *серце в’яне* (СУМ, I, с. 799). Як бачимо, в цьому випадку виявляється індивідуальна майстерність І. Огієнка як вмілого стиліста. І. Пулюй пішов іншим шляхом – залучив до тексту власного перекладу дієслово *западатися* – “увалюватися, вдаватися всередину”, що традиційно сполучається з іменниками *очі, рот, щоки*, порівн. У М. Коцюбинського: *очі запались*, у Г. Григоренка: *щоки, рот та очі її запались* (СУМ, III, с. 239). Дієслово *крушити* – розм., рідко “те саме, що трощити”¹, вжите І. Огієнком у сполученні з іменником *зуби* – *крушити зуби*, порівн. у М. Старицького: *крушили кістки* (СУМ, IV, с. 379), синонімічно співвідноситься із дієсловом *тרוшити* – “з силою ламати, розбивати на частини, руйнувати” (СУМ, X, с. 287; контексти з творів Марка Вовчка і Лесі Українки), що його використав І. Пулюй.

В окремих випадках спостерігаємо використання одиниць народнорозмовного джерела лексики і в перекладі І. Огієнка. Збіжне слововживання у перекладах І. Огієнка та І. Пулюя стосується таких слів, напр.:

Ключове слово	Значення слова	Контекст із перекладу І. Пулюя	Контекст із перекладу І. Огієнка
<i>Загрузати</i>	Застрягати, в’язнути в якій-небудь густій, сипкій масі (СУМ, III, с. 96);	<i>Загруз</i> я в глибокому болоті і нема в йому дна (Пс 69: 2);	<i>Я загруз</i> у глибокім багні, і нема на чім стати (Ів Ог, с.580);
<i>За шуміти</i>	Почати шуміти, утворювати шум (СУМ, III, с. 419);	<i>Як Ливанські ліси, так зашумить колос</i> (Пс 72: 16);	<i>Зашумить</i> , як Ливан, його плід (Ів Ог, с. 583);
<i>Переступник</i>	Злочинець (зах.) (СУМ, VI, с. 291);	<i>Переступники ж будуть знищені всі до одного</i> (Пс 37: 38);	<i>Переступники ж разом понищені будуть</i> (Ів Ог, с. 562);
<i>Сиротина</i>	Дитина, що втратила батька і матір або одного з них (СУМ, IX, с. 202);	<i>Щоб судити правду сиротині і пригнобленому, щоб чоловік, що із землі взявся, не лякав більше</i> (Пс 10: 18);	<i>Щоб дати суд сиротині та пригнобленому, щоб більш не страшив чоловік із землі</i> (Ів Ог, с. 545);
<i>Черев</i>	Те саме, що живіт (СУМ, XI, с. 303);	<i>Доля їх у сьому життю, черев</i> їх ти скарбом твоїм сповняєш (Пс 17: 14);	<i>Що частка їхня в цьому житті, що Ти скарбом Своїм наповняєш їхне черев!</i> (Ів Ог, с. 547).

Зіставний аналіз текстів різних українських перекладів Псалтиря свідчить про те, що перекладачами було залучено різні шари і джерела лексики високого стилю української мови. Так, переклад І. Огієнка відзначається науковим характером тексту, адже автор дотримувався ритмічності мови, намагався уникати буденності. Переклад І. Пулюя – навпаки, – характеризується широким використанням народнорозмовного джерела лексики, що має більшу емоційну наснаженість (містить конотативні семи). Зауважмо, що в окремих випадках І. Огієнко також вдається до використання народнорозмовних слів, що сприяє глибокому розумінню тексту, розрахованому, перш за все, на духовний діалог людини з Богом.

Таким чином, дослідивши особливості використання народнорозмовної лексики в текстах українських перекладів Псалтиря, здійснених І. Пулюєм та І. Огієнком, можна зробити переконливий висновок про уміле використання наявних в українській мові народнорозмовних засобів для стильового розвитку літературної мови в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. У мові Огієнкового перекладу послідовно використано міжстильовий потенціал лексики української літературної мови, у перекладі І. Пулюя – словникові скарби народної мови піднесені до статусу літературних одиниць високого стилю.

Окремо варто зауважити, що уміння І. Пулюя обстоювати права української мови високо оцінив І. Франко, зауваживши, що “Пулюй 1871 р. дав себе знати в руській письменстві як дуже талановитий полеміст у дуже делікатній справі – вживання народного язика в церковних книжках” [6, с. 369]. І. Огієнку належать поважні праці в галузі історії перекладів Святого Письма українською мовою [3, 4]. Відомий він і як історик української мови, праця якого була спрямована на розвиток літературної мови; його праці мали великий вплив на вироблення і прийняття єдиних для всієї України літературних норм у Галичині і на Волині, створення “соборної”, як писав І. Огієнко, літературної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мороз Т. Лексика перекладів книг Святого Письма у контексті розвитку української літературної мови в другій половині ХІХ – на початку ХХ століття : аврореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / Т. В. Мороз. – Чернівці, 2007. – 20 с.
2. Мороз Т., Ткач Л. До індивідуальної характеристики перекладачів Євангелія у залученні лексичних джерел української мови (Пилип Морачевський, Пантелеймон Куліш, Іван Огієнко) / Т. Мороз, Л. Ткач // Наукові записки НаУКМА. – Т. 60 : “Філологічні науки”. – К. : Вид. дім “Києво-Могилянська академія”, 2006. – С. 22–36.
3. Огієнко І. Не маємо каменя нарижного / І. Огієнко // Рідна мова : [науково-популярний місячник]. – Варшава. – Ч. 4. – 1934. – С. 131–138.
4. Огієнко І. Причини повстання перекладів Письма Святого на українську мову / І. Огієнко // Дніпро : [календар-альманах на рік 1923]. – Львів, 1923. – С. 89–91.
5. Ткач Л. О., Мороз Т. В. Українська народнорозмовна лексика у перекладах книг Святого Письма, здійснених П. Кулішем, І. Пулюєм, І. Огієнком (зіставлення, спостереження, міркування) / Л. О. Ткач, Т. В. Мороз // Біблія і

культура: [зб. наук. ст.] / [за ред. А.Є.Нямцу]. – Чернівці : Рута, 2003. – Вип. 5. – С. 280–293.

6. Франко І. План викладів історії літератури руської. Спеціальні курси. Мотиви. // Франко І. Зібрання творів : у 50-ти т. – Т. 41. – К. : Наукова думка, 1984. – С. 369.

ЛЕКСИКОГРАФІЧНІ ДЖЕРЕЛА

7. ССУМ – Словник синонімів української мови : в 2-х т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. – К. : Наукова думка, 1999–2000.

8. СЛУМ – Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. – Вип. 7 : Г–Д. – Львів : Місіонер, 2000. – 255 с.

9. СУМ – Словник української мови : в 11-ти т. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – Т. 1–11.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

10. Ів. Ог. – Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту із мови давньоєврейської і грецької на українську наново перекладена: 988–1988, ювілейне видання з нагоди тисячоліття християнства. – 1524 с.

11. Пс – Пулюй Іван. Молитовник. Псалтир. / [за заг. ред. В. Шендеровського]. – К. : Рада, 1997. – 271 с.

ПЕРЕКЛАДАЦЬКА АДАПТАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ПОПУЛЯРНОЇ КУЛЬТУРИ У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

СЕГОЛ Р. І.

Національний технічний університет України

“Київський політехнічний інститут”, Видавничо-поліграфічний інститут

Міжкультурна комунікація відіграє провідну роль у сучасному глобалізованому світі. Основою спілкування між різномовними комунікантами, які прагнуть до більшої єдності в продукуванні комунікаційних одиниць й масової культури, є створення інформаційних потоків, зрозумілих для споживача кінцевого продукту – повідомлення. Створення та оптимізація таких повідомлень вимагають детального вивчення, опрацювання, дієвих рекомендацій та усталення методичних засад для майбутніх фахівців як фундаменту подальшої міжмовної комунікації у світі, розвитку європейської спільноти та подальшої інтеграції України в європейське співтовариство зокрема.

Для обміну інформацією учасники комунікаційного процесу мають досконало володіти тією системою знаків, за допомогою якої передається те чи інше повідомлення. Відсутність цього знання позбавляє комуніката нових, іноді – необхідних для подальшого існування знань, а комуніканта – результату процесу спілкування, робить передання та поширення інформації практично неможливим.